

**Розробка уроку
з історії України з використанням технологій
дистанційного навчання**

Тема уроку. Кримськотатарський національний рух. Курултай і Кримська Народна Республіка.

Мета: охарактеризувати перебіг кримськотатарського національного руху, роботу та прийняті рішення першого Курултаю кримськотатарського народу, охарактеризувати програмні документи Національної партії (Мілли Фірка);

з'ясувати державно-політичну діяльність Номана Джебеджіхана;

дати уявлення про поняття «Тимчасовий мусульманський виконавчий комітет», «Курултай»;

розвивати вміння аргументовано висловлювати власну точку зору щодо поставленої проблеми, аналізувати та оцінювати діяльність політичних діячів часів кримськотатарського національного руху; користуватися історичною термінологією; увагу, пам'ять, аналітичне та логічне мислення, виділяти головне і другорядне, вчити культурі спілкування;

виховувати інтерес до історії своєї держави, активну громадянську позицію та патріотизм.

Здобувачі освіти повинні знати:

перебіг кримськотатарського національного руху, прийняті рішення першого Курултаю кримськотатарського народу, програмні документи Національної партії;

зміст понять «Курултай», «Тимчасовий мусульманський виконавчий комітет»;

знати дати створення Тимчасового мусульманського виконавчого комітету (Мусвиконкому), проведення з'їзду представників кримськотатарських організацій, Курултаю, утворення Національної партії (Мілли Фірка), проголошення Кримської Народної Республіки та прийняття Конституції Кримської Народної Республіки, захоплення влади в Криму більшовиками та створення Радянської Соціалістичної Республіки Тавриди.

Здобувачі освіти повинні вміти:

перебіг кримськотатарського національного руху, прийняті рішення Курултаю кримськотатарського народу, програмні документи Національної партії;

давати визначення понять «Курултай», «Тимчасовий мусульманський виконавчий комітет»;

аргументовано оцінювати діяльність Номана Челебеджіхана;

аналізувати історичний матеріал та історичні джерела, робити висновки;

простежувати причинно-наслідкові зв'язки.

Основні поняття і терміни: Курултай, Мусвиконком, Кримська Народна Республіка, Національна партія (Міллі Фірка).

Основні дати: 25.03.1917 - створення Тимчасового кримськомусульманського виконавчого комітету (Мусвиконком), липень 1917 р. – створення Національної партії (Міллі Фірка), 14-16.10.1917 р. – проведення з'їзду представників кримськотатарських організацій, 09-26.12.1917 р. – робота Курултаю, 29.11.1917 р. – проголошення Кримської Народної Республіки та прийняття Конституції, січень 1918 р. – захоплення Криму та встановлення влади більшовиків, кінець 1918 р. – створення Радянської Соціалістичної Республіки Тавриди у складі РРФСР.

Обладнання: персональний комп'ютер, освітня платформа Microsoft Teams, мультимедійна презентація «Крим у 1917 – на початку 1918 року», інтерактивна вправа на онлайн-платформі LearningApps.org «Проголошення Української Народної Республіки», тестові завдання на онлайн платформі Onlinetestpad.com «Крим в 1917 році. Кримська Народна Республіка», відеоматеріал «Номан Челебіджіхан – кримськотатарський герой», онлайн-дошка Padlet «Кримськотатарський національний рух», завдання на платформі Justclass.com, зошити здобувачів освіти.

Тип уроку: комбінований

План уроку

I. Організаційний момент.

II. Перевірка домашнього завдання.

III. Оголошення теми уроку.

IV. Актуалізація опорних знань, вмінь і навичок здобувачів освіти.

V. Виклад та усвідомлення нового матеріалу

1. Кримськотатарський національний рух.

2. Курултай і Кримська Народна Республіка.

VI. Рефлексія нового матеріалу.

VII. Підсумки уроку, оцінювання здобувачів освіти.

VIII. Домашнє завдання.

Хід уроку

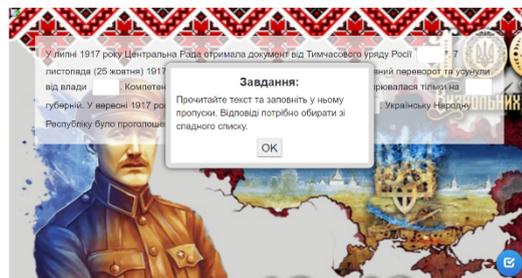
I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

На початку уроку викладач надсилає у чат здобувачам освіти покликання на платформи LearningApps.org, Onlinetestpad.com, онлайн-дошку Justclass.com

(<https://learningapps.org/display?v=pw3maj3nk23>),
(<https://onlinetestpad.com/ugwmcgr7zd7dm>),
<https://padlet.com/oksana1tarasenko/padlet-bysc2ep9a7y0qsub>,
<https://justclass.com.ua/hw/8c9b3110>

II. ПЕРЕВІРКА ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ

На платформі LearningApps.org здобувачі освіти виконують вправу

«Проголошення Української Народної Республіки» протягом 3 хвилин.

Після виконання завдання здобувачі освіти скріншоти виконаної вправи надсилають до чату онлайн-уроку та називають правильні відповіді.

III. ОГОЛОШЕННЯ ТЕМИ УРОКУ

Розповідь викладача. Добрий день! Вітаю вас на уроці історії України. Тема сьогоднішнього уроку присвячена кримськотатарському національному руху. Ми дізнаємося, що таке курултай, про процес утворення й політичного становлення Кримської Народної Республіки в 1917–1918-х роках та про лідера національного руху Номана Челебіджіхана.

IV. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ, ВМІНЬ І НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Використовується метод «Взаємоопитування». Здобувачі освіти протягом 3 хвилин задають один одному питання та дають на них відповіді щодо історії Криму до 1917 року.

V. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Вивчення нового матеріалу супроводжується демонстрацією мультимедійної презентації «Крим у 1917 – на початку 1918 року»

1. Кримськотатарський національний рух.

Розповідь викладача. До Лютневої революції легальних політичних партій, окрім монархічних, у Криму не було. Але вже в березні 1917 року в багатьох містах і повітах формуються перші організації російських есерів і меншовиків, які діяли на законних підставах. Почали створюватися національні партії та громадські організації. В одному тільки Сімферополі в середині 1917 року з'явилися понад 20 партій, громадських організацій і рухів різного політичного та національного спрямування. Вони об'єднували в своїх лавах від 55 до 60 тис. чоловік, або 4,5 % всього працездатного населення півострова. Серед цього розмаїття політичних партій найбільшим впливом на населення користувались кадети, есери, українські есери, меншовики та міллі-фірковці. Раньше за всіх організувалися кримські кадети. Чисельність партії з моменту створення складала майже 2 тис. чоловік (слайд 4).

Найвпливовішою силою у національному русі були кримські татари. 25 березня 1917 р. був утворений Тимчасовий кримськомусульманський виконавчий комітет (Мусвиконком), який очолив муфтії Номан Челебіджіхан (слайд 5).

Перегляд відеоматеріалу «Номан Челебіджіхан – кримськотатарський герой»

(<https://www.youtube.com/watch?v=UQ9YuHDrTRA>). Під час перегляду відео здобувачі освіти створюють історичний портрет Номана Челебіджіхана, додаючи дописи, під портретом діяча на дошці Padlet, факти з його біографії. Один із учнів презентує групову роботу.

Розповідь учителя. Дуже швидко Мусвиконком перетворився на національне представництво кримських татар, з яким рахувалися російський Тимчасовий уряд та Українська Центральна Рада. Його центральними органами стали газети «Міллет» («Нація», редактор А.С. Айвазов, виходила з 27 червня 1917 р.) та тижневик «Голос татар» (редактори А. Боданінський та Х. Чапчакчі, виходила з 22 липня) (слайд 5).

Спочатку кримські татари вимагали національно-культурної автономії у складі демократичної Росії.

У липні 1917 р. керівництво Мусвиконкому сприяло формуванню Національної партії – Міллі-Фірка. До першого складу ЦК партії Міллі Фірка увійшли Челебіджан Челебієв, Джафер Сейдамет, Асан-Сабрі Айвазов, Сеїтджеліль Хаттатов, Амет Озенбашли, Джафер Аблаєв, Абдул Хільмі (Ільмі). Міллі Фірка поставила собі за завдання створення національно-культурної автономної Кримської державності.

Ухвалена на з'їзді Перша програма партії проголошувала демократичні цінності, висловлювала підтримку Тимчасовому уряду та відстоювала ідею якнайшвидшого скликання Всеросійських Установчих зборів, які повинні були затвердити основи демократичної республіки. Що стосується державного устрою країни, то, на думку авторів програми, нова держава мала стати демократичною федерацією, де народи та мови мали б рівні права. У преамбулі програми зазначалося, що майбутня країна повинна стати демократичною федерацією національностей, а кожна з народностей, які мешкають в ній, - володіти національною автономією. Далі в програмі підкреслювалося: *«Партія вимагає створення в Криму дійсно народної республіки в широкому смислі свободи дій всіх націй, які населяють Крим, як в національному, так і в культурному відношеннях»* (слайд 6).

Бесіда за запитаннями

1. В чому полягали відмінності між кримськотатарським національним рухом 1917 року та українським?

2. Курултай і Кримська Народна Республіка.

Розповідь викладача. Під час розповіді викладача здобувачі освіти записують у зошит основні дати подій з теми.

Восени 1917 року з'явилися сприятливі умови для проведення Курултаю для вирішення подальшої долі Криму. 14-16 жовтня 1917 Мусвиконком провів з'їзд представників кримськотатарських організацій на якому всі одногласно підтримали пропозицію Номана Челебіджіхана про скликання загального Курултаю.

Робота з поняттям

(здобувачі освіти записують у зошит визначення поняття «Курултай».

Курултай – національний з'їзд, вищий повноважний представницький орган кримськотатарського народу, який періодично скликається для вирішення

найважливіших питань суспільно-політичної, соціально-економічної, культурної та інших сфер життя кримських татар.

Розповідь викладача. Курултай розпочав роботу 9 грудня (26 листопада) 1917 року в Ханському палаці в Бахчисараї. Його засідання з перервами тривали 18 днів – до 26 (13) грудня 1917 року. Серед 78 делегатів було чотири жінки. До Курултаю перейшли всі повноваження Мусвиконкому. Під час засідань розглядалися питання державного устрою Криму, відносини кримських татар з іншими народами півострова, законотворчості, створення органів законодавчої та виконавчої влади (слайд 8).

29 листопада (12 грудня) 1917 року Курултай проголосив Кримську Народну Республіку, прийнявши Конституцію та оголосив себе Кримським національним парламентом. Був сформований національний уряд – Директорія, яку визнала Центральна Рада. До складу Директорії як уряду увійшли 5 директорів: Номан Челебіджихан був головою та директором юстиції, Джафер Сейдамет очолив зовнішні та військові справи, Сеїтджеліль Хаттатов опікувався фінансами та вакуфами, Амет Шукрі – справи релігії, Амет Озенбашли – народної освіти (слайд 10).

Однак втілити у життя, ухвалені рішення Курултаєм, не вдалося. Протягом січня 1918 року більшовики захопили Крим і встановили свою владу на півострові. Багато діячів кримськотатарського національного руху, у тому числі Номан Челебеджихан, стали жертвами Більшовицького терору. Наприкінці 1918 року місцеві більшовики проголосили створення в Криму Радянської Соціалістичної Республіки Тавриди, що входила до складу РРФСР.

VI. РЕФЛЕКСІЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Здобувачі освіти, які мають достатній та середній рівні знань, переходять на онлайн платформу Onlinetestpad.com за покликанням <https://onlinetestpad.com/ugwmcgr7zd7dm> та виконують тестові завдання «Крим в 1917 році. Кримська Народна Республіка». На виконання тестових завдань відводиться 5 хвилин.

Здобувачі освіти, які мають початковий рівень знань, виконують завдання перейшовши за покликанням <https://justclass.com.ua/hw/8c9b3110>. Фото/скріншоти виконаних завдань учні надсилають у чат онлайн-уроку.

VII. ПІДСУМКИ УРОКУ, ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Використовується метод «Фішбоун» (скелет риби). Для даного прийому використовується схема скелету риби, який розміщено на дошці Padlet «Кримськотатарський національний рух». В «голові» скелету написано вислів «Вмирають держави, уряди й люди, але нації продовжують жити та шукають шляхи визволення від гноблення», а висновок, який виходить у процесі роботи, записується у «хвості». На верхніх кісточках – здобувачі освіти записують причини кримськотатарського національного руху (прикріплюють стікери з відповідями на онлайн-дошці), на нижніх – факти, які свідчать про розвиток

кримськотатарського національного руху. Записи робляться лаконічно. Викладач підсумовуючи роботу здобувачів освіти підводить підсумок уроку.

Розповідь викладача. На початковому етапі революційних подій 1917 р. на півострові активізувався кримськотатарський національний рух. Поява Курултаю відображала спробу кримськотатарського руху реалізувати свої програмні ідеї. Утворення Кримської Народної Республіки мало непересічне значення, тому що вона стала одним із перших у світі проєктів демократичної республіки серед мусульман. Встановлення більшовицької влади стало відображенням намірів кримських більшовиків зробити Крим складовою радянської Росії.

Далі викладач оцінює роботу здобувачів освіти в ході уроку та виставляє їм оцінки.

VIII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Опрацювати матеріал підручника на сторінках 56-62.